

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I. Указом својим од 27. пр. месеца благоволео је потврдити решење Народног Представништва

које гласи :

Да се сва лица, осуђена пресудом Прекога Суда за град Београд и округ подунавски од 12. септембра 1899. године, Бр. 650, а који је суд састављен указом од 28. јуна 1899. године, ослободе свију плаћања трошкова, накнада, дангуба бранилачких награда, и да све осуде трошкова свију накнада, досуђене дангубе сведоцима, награде браниоцима, падну на терет државе, а у колико је то по пресуди од осуђених наплаћено, да им се врати из државне касе, а из партије кредита на ванредне потребе за годину 1902.

Тако исто осуђенима се има накнадити и све оно, што су платили на име спровода Преком Суду са трошковима, као и сав новац од њих одузети, при стављању у притвор.

Из канцеларије Министарства Финансија, 8. маја 1902., године, Ф№ 1056. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су :

за помоћника прве класе начелства округа београдског, Драгутин Гавриловић, члан исте класе Управе града Београда, по потреби службе; и

за члана прве класе Управе града Београда, Момчило Јоксић, коњички капетан прве класе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 4. маја 1902. године, П№ 10.476 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

ПРОСЈАШТВО

(Наставак)

Из извештаја Петроградских и Московских одбора за сузбијање просјаштва види се да су обично хватали просјаци, који су пре тога кажњавани 20—24 пута. И тај се факат понавља из године у годину. Услед тога неповољно се намеће мисао да је кажњавање просјака од заната компликовано и непрактично, јер је бесмислица једног истог човека изводити 20 пута пред суд.

Морамо додати да су руски бројеви врло мали кад се упореде са немачким и француским бројевима. Полијан тврди да је видео протува који су 50, 60 па и 70 пута осуђивани због прошње. Тако у радничкој кући у Дибургу интернирају се просјаци и пале женске. Од њих је једна жена од 31 године кажњавана пре тога 137 пута, једна девојка од 30 година 135 пута, а једна удата жена од 28 година 88 пута. У опште од лица која су од 1888—1892. ушла у ту радничку кућу, 43% кажњена су 3—6 пута због просјаштва, а 31% више од 7 пута.

Сад стојимо пред главним питањем: „На који начин могу се поправити постојеће одредбе да се постигне успешно сузбијање просјаштва од заната“.

Сви нови казнени законици и пројекти о просјаштву прекинули су са старим начелом кратковременог хапшења, које се је показало као узалудно и признали су као преко потребно интернирање годинама у радничке куће. Такав завод, где се строго мора радити, јесте добро застрашавајуће средство за професионалне протуве и средство за поправку за младе просјаци, који се дају навићи на уредан живот и рад. Немачка, Аустрија, Холандија и Белгија имају нарочите одредбе за радничке домове, које су већ ступиле у живот. У пројектима казних законика за Швајцарску и Норвешку и у пројекту једног специјалног закона за француску, изведена су иста начела.

У појединостима ти се закони јако разилазе. Већина се чврсто држи тога да се на тако строгу казну, као што је раднички дом, могу осудити само они просјаци и протуве, који су за последње три године кажњавани више пута. И максимално трајање задржавања у радничком дому јесте различно у Немачкој 2 године, у Холандији, Аустрији, Норвешкој и Швајцарској 3 године, у Белгији 7 година. Француски пројекат и не зна за раднички дом, него за врло осетљиву казну затвора, која се повишује према броју предходних казни. Први пут казни се кривац због просјаштва затвором од 6 дана до 3 месеца; други пут затвором од 3 месеца до 1 године; трећи пут од једне до две године; четврти пут од две до три године; пети и даљи пут затвором од три до седам година. У последњем случају казна се не може ублажити признањем олакшавајућих околности. Максимум тих казни може се удвојити ако кривац симулира ране или болести; ако га је пратило какво дете, ако је с другима заједно просио, ако се је усудио да прети, или ако је без дозволе упао у какав приватан стан.

Такви максимални рокови наравно да су натерали законодавца да допусти и превремено пуштање осуђених. И та корисна мера уведена је у свима наведеним законима. По швајцарском пројекту пуштање не може бити раније, док кривцу није протекло две трећине времена казне или бар једна година, а по француском довољна је за то једна четвртина времена. Норвешки пројекат нема таквих ограничавања, а у Немачкој и у Аустрији остављено је располагање са отпуштањем управе казних завода а у Белгији министру правде.

Већина тих одредаба и пројеката имају, по нашем мишљењу још једну ману Раднички дом није главна казна, него споредна казна, која зависи од увиђавности административних власти. Професор Хинел доказује с пуним правом да раднички дом, као главну казну треба примењивати на просјаци од заната и да ту суд треба да утврди одредбе.

Пошто је раднички дом уведен већ у многим земљама, то можемо завести факте, из којих се да види да је раднички дом веома успешна казна, и од које се просјаци од заната веома боје. У Брауншвајгу, на пр. само се поданици те земље доводе у раднички дом, а сви они који нису из Брауншвајга, на основу извесног (362) параграфа, просто се протерају преко границе те херцеговине. Увидело се било да су просјаци ту земљу преплавили. Услед тога влада је била принуђена да према њима енергично поступа и сваки Немац, који је као протува ухваћен у тој земљи, одведен је у раднички дом. Благодетни резултати брзо су настали. Исти факат поновио се је и у Баварској; из тог разлога проширен је раднички дом у Ребдорфу, да би било места за сва лица, која се у краљевини тој ухвате

због скитње. И у Елзас-Лотрингији која је раније јако патила од француских просјака, покренуто је питање да ли би се могао употребити раднички дом кад имају да се казне страни поданици због просјачења. И то је питање само у толико решено што се странци само тада доводе у такав завод, кад је доказано, да су они и после полицијског прогонства, опет дошли ту. И ако та мера није радикална ипак је вршила врло добар уплив и број француских просјака у тој земљи постао је много мањи.

Тако је и у другим земљама. Борба против протува води се у Белгији са великом енергијом. Полијан је своју књигу о просјачењу у Паризу посветио белгиском министру правде, Ле Жёну, који је увео у живот закон о сузбијању просјаштва. У својој посвети помиње Полијан речи, које је Фламандски судија Гале говорио на конгресу у Паризу „Просјаци признају сасвим отворено да је пре закона Ле Жёнових Белгија за њих била рај, а сад је постала пакао“. Та је фраза мало бомбастична, као и француска речитост у опште. Али се не да порећи да је тај закон изнад сваке хвале.

Велика одлика Ле Жёнова закона јесте у сретној комбинацији превентивних и репресивних мера законодавац полази од гледишта да се просјаштво од заната може сузбити само помоћу свих тих средстава и да се самом казном мало може постићи.

(Наставиће се)

ТЕЛЕСНЕ И СМРТНЕ КАЗНЕ

КОД СВИХ НАРОДА И У СВИМА ВРЕМЕНИМА

ПРВИ ДЕО. — СМРТНЕ КАЗНЕ

10

10. Спаљивање.

(Наставак)

Печење на роштиљу или на клинцима нарочито је употребљавано против Хришћана или од Хришћана против Јеретика. За то су подизали једну, више стопа високу, направу од гвожђа, преко које је било више попречних гредица, на којима су с поља били уковани оштри клинци. На тај су роштиљ метали несретника и за тим су под том направом наложили велику ватру тако да је тело прво изгорело а за тим претворено у пепео.

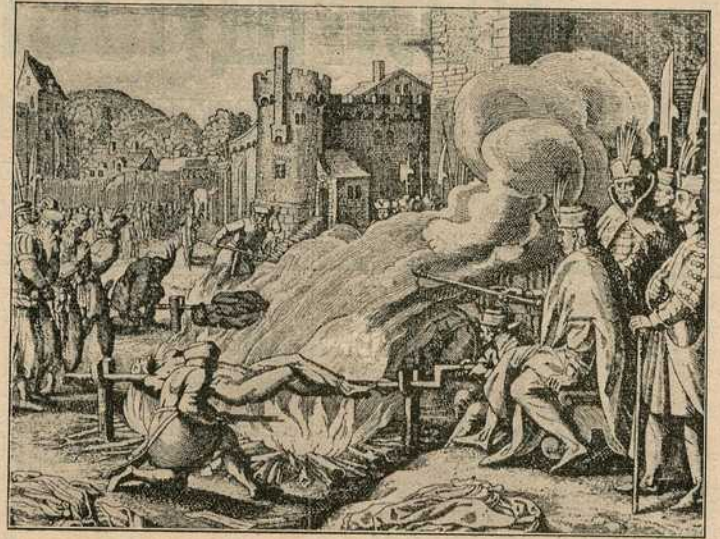

Сл. 11. — Печење на роштиљу.

Печење на ражњу употребљавали су при религиозним гоњењима у Турској, Швајцарској, Француској и Немачкој, док је печење на роштиљу још у старом Риму било тако исто уобичајено као и доцније при религиозним ратовима у Инглеској и Ирској.

Али никад смрт од ватре није прогутала више жртава него у доба страшне владе инквизиције. Вера у вештице, чаробнике и ове могуће ђаволске послове, стара је као и само

човечанство, и борба против њих и одвела је тим страшним казнама. Папство није хтело ништа да добије, оно је хтело да уништи. Начело да спалиште или оштар мач мора брже и си-

Сл. 12. — Печење на ражњу.

гурније водити смеру него религиозне поуке, постало је владајући принцип и то је доносило најужасније проливање крви.

У средњем веку често су спаљивали и кућне лопове и паликуће.

А спаљивање често није било смртна казна него само даље срамоћење и потпуно уништавање већ осуђенога. Ако је неки преступник умро пре него што се казна над њим могла извршити то нису штедели ни спалиште, те је лешина потпуно

Сл. 13. — Спаљивање лопова у кошари.

претварала у пепео. Такво казно-правно спаљивање лешине често је употребљавано за самоубице. Таквог човека, који је учинио „најодвратнији преступ“ да дигне руку на самог себе, требало је са земље без трага уништити; и другима показати како је самоубиство презриво, грешно и одвратно. Тако је у Шлезиви у 16 столећу лешина једног самоубице — једног солара који се обесио што није могао платити неке даске — извучена на поље из куће и спаљена.

11. Гушење у диму и кување у казану

Ужасна казна спаљивања живог, појединим суровим тиранима још се није чинила довољно ужасна. Спаљивањем смрт још није сувише брзо наступила и заповест „благог“ Калигуле да „пси“ треба лагано да умру, да би потпуно увидели да умиру није се могла при лаганом спаљивању потпуно извести. Ми смо већ видели у прошлој глави како су биле омиљене разне гадне врсте смрти од ватре, да су правили бронзане животињске фигуре, у чијој се унутрашњости жртва лагано пекла, да су код Хинеза прављене нарочите гвоздене пећи, за које су прикивали

несретнике осуђене на смрт; а видели смо како су и у Немачкој осуђенога држали близу ватре, како би се лагано пржио.

При смртној казни гушења димом смрт није настајала од спаљивања него од лаганог гушења у диму.

За тај начин убијања тврди се да га је измислио или бар први применио Нерон који је показивао необичан дар, кад је требало измишљати нове муке. А прави проналазач тога погубљавања био је Неронов саветник Тигелитус, који свакојако није у суровости заостао био од свога господара. Нарочито при гоњењима хришћана, тај нови метод био је врло омиљен. Жртву

Сл. 13. — Гушење у диму.

су вешали за ноге и под њиховом главом палили су ватру, у коју су бацали ђубре и друге смрдљиве ствари, које су развијале што више дима. Тако су осуђенога могли мучити докле год су хтели, јер чим су приметили да је угушење близу, они су гасили ватру и кад је несретна жртва дошла себи, они су је опет палили.

Као и гушење у диму тако је било сурово и кување. За то су правили јак и велики гвоздени саџак на који су метали велики казан од јаког метала. Тај су казан пунили водом или

Сл. 14. — Кување у казану.

где нису штедели новац, пунили су га и зејтином. За тим су осуђене спуштали у тај казан и после су палили ватру под њега пошто се велика множина течности тек лагано могла загрејати — а слабом ватром могао се је тај посао и успорити наравно да су жртве морале трпети најужасније муке, пре него што их је смрт ослобођавала. (Наставиће се)

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ДВОБОЈ НА ГРАНИЦИ

Превод с француског

Прегледавши своју путничку торбу, Роберт Ложвал обуче врскапут, метну путничку капу на главу и пришав својој жени, загрли је неколико пута.

— Дакле драга Ема, до виђења до прекосутра.

— Да, да, ни пошто се не задржавај.

— Не бој се; чим свршим посао у бриселској банци пожурићу се. Може бити да ћу већ сутра у вече бити овде.

— Гледај што пре можеш. Ово се први пут одвајамо — знаш ли ти то?

— Ох!... да ли знаш?

И Роберт поново загрли жену. За тим, као бојећи се да јој какву тајну не ода, отрже се из наручја.

— До виђења! викну он, до скоро виђења.

Слети низ степенице, хватајући у скок све по четири и улазећи у кола викну кочијашу:

— На северну жељезничку станицу.

Од булевару Переја до станице северне жељезнице има од прилике пола часа брзе возње. Роберт се завали у јастуке и поче размишљати....

— Невесео... веома невесео пут! Сирота Ема! Кад би нешто посумњала? Срећом, она још ништа не зна. Кад новине не би сачувале тајну... то би било страшно... само једна ница: „Као последица једне опстре препирке, која се појавила јуче на банкету некадашњих ђака лицеја Франсоа I-ог између г. г. Жоржа Моклерка и Роберта Лажвала, благајника банкарске куће „Тутен и Колберже,“ биће двобој који ће се свршити сутра на белгијској.“ Да, да... само један и непоуздан глас о томе и Ема ће се разболети. Срећом она никада не чита новине. Можда ћу се вратити неповређен. Још као момак излазио сам из двобоја свагда као победилац!

Инстинктивно Роберт Ложвал учини руком један покрет, да се брани од неког уображеног непријатеља.

— И каква чудна препирка! Шта нас наведе да говоримо баш о политици? Но, што је било било, кајање увек долази доцкан. Али овај двобој пада у врло незгодно време. Сад више не икад, потребно је у Паризу моје присуство. На мога помоћника не могу се баш потпуно ослонити... могао би се случајно користити мојим осутвом!... Ех... којешта... Најзад, баш и ако би било каквих неправилности у књигама, лако ћу их уредити кад се вратим.

Кола стадоше.

Роберт изиђе, исплати возњу и уђе у станицу.

Овде су га већ очекивали сведоци. Учтиво поздравив противника, који је са своја два сведока стојао мало подаље од њих. Узеше карте и засебно, у две групе по троје, седоше у засебна одељења. Локомотива писну и воз се крете.

II.

Тек што стигоше на белгиску границу и изиђоше из купеа, приђе им једна особа.

— Господин Роберт Ложвал, господо?

— Ја сам.

— Врло добро. Ја сам агент сигурност и у име закона хапсим вас.

Остали се изненађено згледаше.

— Да ме ухапсите! а зашто? Је ли зато што хоћу да се бијем?

— Ах! дакле то је двобој... заиста, врло лепо удешено да се уклони сумња! Ви сте сви његови саучесници!

— Саучесници!?

— На сваки начин, али ја немам никаквих наредаба за вас. Ако буде потребно, вас ће ухватити доцније. За сада затварам само господина.

И метнувши му руку на раме рече:

— Сад ћемо наново сести у воз, али не у вагон прве класе, него у одељење за хапсенике.

А кад Роберт хтеде да протестује, брзо додаде:

— Молим, никаквог оправдања.... Ваш је случај врло озбиљан! Не саветујем вам да се у овај мах противите.

Закон је захтевао послушност. Роберт буде одвојен од својих пријатеља и стрпан у вагон за притворенике.

— Али, за шта ме оптужују? упита Роберт агента, који с њега не скидаше очију.

— Ех, ех.... како сте наивни!.... Та ви најбоље знате за шта вас оптужују!

III.

Већ десет месеци како се удала, Ема се још ни један пут није одвајала од мужа, ког је обожавала. И сада, полазећи на овако кратак пут, Роберт је замолио њене родитеље да дођу за ово два дана код ње да је забављају.

Истог дана после ручка сиће Ема с оцем и матером у салон да пију кафу; тек што јој мати поче хвалити мужа уђе слуга и рече да неко из полиције жели да говори са госпођом Ложвал.

— Неко из полиције хоће да говори са мном? ви сте ваљада пречули?

— Пардон госпођо. Човек је јасно казао: „Госпођа Роберта Ложвала и моли је да га одмах прими.“

— Нека уђе.

И обрати се родитељима:

— Шта ли то има полицајац да ми саопшти?

Ови слеглоше раменима.

— Опростите ми, госпођо, поче агент ушавши, заповеђено ми је да претресем и узаптим све хартије од вашег мужа.

— Претрес код мога мужа?

— Да, госпођо

— Али.... али, шта је учинио мој муж, за шта га оптужују?

— Оптужен је да је украо осам стотина хиљада динара од куће „Тутен и Колберже.“

Јадна жена хтеде да полуди.

— Али то није истина; мој муж је поштен човек. Отишао је у Брисел да изврши једну финансиску операцију за рачун његових принципала!

— Је ли вам то он казао?

— Јесте, господине; он.

Кућа Тутен и Колберже нема никаквих финансиских веза у Брислу. Он је отишао, не због финансиске операције него да остави на сигурно место новац који је узео. На срећу, ми смо били за време извештени једним писмом.

Агент пође да приступи претресу, али видећи како изгледа Ема која од суза не могоше проговорити ни речи, стаде и рече учтиво и благо: — Допустите ми, госпођо, да извршим своју дужност.

— Изволте господине, изволте, одговори Ема и изнемогла од потреса, падне на једно канапе и бризну у плач.

Претрес буде тачно извршен, све хартије покупљене и агент се опет окрете Еми:

— Све ове хартије прегледаће истражни судија.

— Ах! то је ужасно, говораше Ема.... то је ужасно! Мој муж, мој обожавани Роберт.... обичан лопов!... Шта да радим?

— Ша да радиш? довикну јој мати. Од сада не смеш више ни помишљати на тога човека, који је сад стран за тебе. Тражићемо развод брака!

— И добићемо парницу! додаде отац. Узрок је ту: „Недостојност за брачни живот једнога од супружника.“

IV.

Роберта доведу у Париз и спроведу одмах у Префектуру.

— Ако је до необичности, ово заиста спада у необичне догађаје. Ва! у истини ствар није тако страшна. Један, највише два дана неизвесности и неспокојства, па ће се видети да сам био жртва заблуде

Па уздишући настави меким гласом:

— Да видимо... за каквог ли ме зликовца сматрају? Ха! једна мисао: написаћу Еми писмо и замолићу је да дође. Тада ће се посведочити моја идентичност и бићу одмах пуштен.

Док је он овако размишљао, уђе чувар и предаде му једно писмо.

— Писмо од Еме! викну он; како је дознала да сам овде?

Брзо подера завој и поче да чита:

„Господине,

Кад сам полазила за вас, мислила сам да полазим за поштена човека. Никада вам не могу опростити што сте ме овако подло преварили. Без сумње, узимајући мене, није вам то био први злочин. Овај сад биће вам зацело последњи. Сад припадате само правди. Ја црвеним од срамоте што носим ваше име. Не познајем вас више. С Богом. Ема.“

Роберта обли хладан мртвачки зној.

— Дакле и она верује да сам крив, а ја сам још не знам ништа!...

Протекоше два часа, који се учинише Роберту као два века и за све то време, затворен у ћелији, не виде живе душе, сем чувара који, у одређени час дође и донесе му оброк.

— Кажите ми, пријатељу, знате ли за шта сам окривљен?

— Охо!.. тичице.... како се прави наиван! Ти се шалиш са мном, у осталом хапсеницима је забрањен разговор.

Још истога вечера одведу га код истражног судије.

— Хвала Богу помисли Ложвал, једва једном ослободиће ме.

За столом спази једног малог, сувог старца, строга погледа.

— Ложвале, не одричите. Ја знам све.

— Тим боље, господине судијо... молим вас будите тако љубазни па и мени кажите то што знате.

— Узми те се на ум! ви се исмевате са судом.

— Али ја се никако не исмевам господине судијо... допустите ми....

— Не, рекох вам, узалуд одричете... ухваћени сте на делу... тако рећи с руком у торби; сви су докази у нашим рукама. Дакле тако, под изговором двобоја. Сад вам остаје само да признате, ако желите какве мале милости.

— Како, шта да признам?

— Место где сте сакрили осам стотина хиљада динара.

Роберт се уплаши да не полуди.

— Ама којих осам стотина хиљада динара? дрекну он помамно.

— Видим већ.... видим већ да нећете да признате. Из искуства знам, да ни један кривац не признаје дело без велике невоље.... у осталом признаћете доцније. И окренувши се чувару рече:

— Затворте га.

Прође још један дан, један ужасан дан. Роберт је сам себе испитивао да ли није збиља учинио какав преступ.

Пошто су му допустили да се дописује седне и напише Еми једно тужно писмо у ком је преклињаше њиховом некадашњом љубављу да му, ако зна, каже за што је ухапшен.

Као одговор добио је ово неколико лаконских речи:

„Већ сам вам рекла, господине, да је између нас све свршено: не познајем вас више.“

Напише писмо својим сведоцима, преклињући их да га ослободе или бар да му кажу за што је окривљен. На то је добио овакав одговор:

„Нисмо знали, господине, тајни смер вашег путовања у Белгију, у које и нас уплетосте. Не поздрављамо вас.“

Он проба и последњи покушај, код својих принципала: „Ако ме и ови напусте, мишљаше он, онда сам пропао.“

„Господине, одговорите му ови, изгледа нам да сте имали врло много смелости у тренутку, кад нам упутисте писмо. Више нам се не обраћајте: ви сад припадате само правди.“

— Дакле, изгубљен сам! мрмљао је несрећни Роберт Ложвал.... Да, да, мора бити да сам учинио неки велики злочин, кад су сви против мене па и ова двојица, код којих сам уживао врло велико поверење, али.... за шта ли сам оптужен,.... чијих осам стотина хиљада динара?

V.

Скрушен, од свакога остављен, очајан, почињући већ и сам мислити да је крив, седео је Роберт на столу кад на један пут... врата се отворише и унутра ступе: истражни судија са пеширом у руци, његов принципал Тутен; даље... његов противник Жорж Моклерк и сва четири сведока.

— Ах! господине, ви сте сада у праву да пребаците полицији њену неувиђаност. Ви сте невини.

— Невин! дрекну Роберт.

За тим додаде тише:

— Је ли могуће?

— Са свим могуће, одговори судија. Прочитајте ову депешу, коју смо сад баш добили:

„Бокар, помоћник благајнице у банци, Тутена и Колберже-а ухапшен је синоћ у Марсељу, због нереда у једном јавном локалу; том приликом нађено је код њега осам стотина хиљада динара“.

— Бокар! викну Роберт; дакле моја је сумња била основана!

— Он сам оптужио вас је, рече господин Тутен. Писао нам је да је отпуговао вашим трагом у Брисел. Зар на вас да падне сумња! На вас... узор и пример благајника!..

— И пример мужева! викну Ема, која у тај мах наиђе: Драги Роберте, хоћеш ли ми опростити?

Роберт је нежно загрли и обаспе пољупцима.

— Од свег срца! Па за тим додаде!

— Ово је једини двобој, којег ћу се целог живота сећати,

И окрећући се судији, заврши:

— Кажу да је правда спора, господине, у овом случају она је од Марсеља до Париза стигла брже од жељезнице.

Превео

Матија С. Јовановић.

ИЗ СТРАНОГА СВЕТА

ШЕСНАЕСТОГОДИШЊИ ЗЛИКОВАЦ

То се десило у Келну. — У Бону је као покућар за малу плату служио Антон Дален, из Хамерихајма. Досади му да служи у Бону, па се крене пешке пут Келна. Антон је увек са задовољством читао о зликовцима и њиховим делима, и како је тиме био одушевљен, да се решио да и он постане то исто. Исто вече када је приспео у Келн, пришао је извршењу свога плана. На крају вароши стаде у заседу, па кад су се две девојке враћале с рада из Јила, он скочи на њих са голим ножем и узвикну: „Паре или крв!“ Девојке повикаше за помоћ и раштркаше се у разним правцима. Дален се упути за једном, Маргаретом Касел, сустиже је и понови: „Паре или крв! па јој забодете нож у десно раме. Пренеражена му девојка даде свој портмане, и зликовац се тиме задовољи.

Сутра дан учини Антон једно још горе, управо животињско дело. Четрнаестогодишња девојчица надничара Јозефа Нетелсхајма, носила је своје оцу ручак у Ринг-улицу. Дален је сусретне и нападне са речима „Паре или крв!“ баца је на земљу, убодете је два пут ножем у груди. Кад је дете повикало за помоћ, он се врати и забодете девојчици нож у трбух, како га жртва неби могла издати. Стрпељиви је отац чекао на ручак, и најзад пође у сусрет своје детету, те га нађе на путу тешко рањено. Ране су биле на детету опасне по живот, и два дана по том дете је умрло у болници. Раденик Херман Везер, и неколико његових другова, дадоше се у потеру за зликовцем. После кратког трагања пронађоше га и затворише. Вредно је пажње, да је Антон још у четрнаестој години кажњен са четири месеца затвора због једнога неморалнога дела. Сада га оптужише за разбојништво и убиство. Државни је тужилац тражио највећу казну, која се може доделити човеку испод 18 година. И то му би и досуђено — 15 година затвора!

Д. В. Б.

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

Написао Фјодор М. Достојевски

Превео с руског Јефта Углички

15

Кад смо се праштали, изнела нам је за спомен по једну кутију за цигарете. Те кутије она је слепила за нас од картона (а већ не питајте, како су биле слепљене), облепила их шареном хартијом, истом онаквом, у какву се повезују кратке аритметике за дечје школе (а можда је на облепљивање у самој ствари и отишла каква аритметика). Унаоколо су обе кутије биле, ради украса, облепљене узаном бордуром од златне хартије, за коју је она, може бити, нарочито ишла у дућан. „Ето, ви пушите цигарете, па ће вам, можда, и требати, рече она, као да би се хтела пред нама страшно право правдати за свој дарак...“

Неки веле (о томе сам слушао и читао), да је најзвученија љубав према ближњему у исто време и највећи егоизам. А већ у чему је овде било егоизма — никако не разумем.

Ма да нисам, кад сам дошао у тамницу, имао при себи много новаца, ипак тада некако нисам могао озбиљно да се љутим на оне робијаше, који су, готово у првим часовима мојега тамничког живота, пошто су ме по једанпут већ обманули, и сувише наивно долазили по други, по трећи, па чак и по пети пут да узјамљују од мене. Али

једно признајем сасвим отворено: било ми је веома мрско, што су ме сви ти људи, са својим безазленим лукавствима, неоспорно, како ми је изгледало, морали држати за особењака и будалу и смејати ми се баш због тога, што сам им и по пети пут давао новаца. Њима је свакојако морало изгледати, да се ја подајем њиховим обманама и лукавствима; а да сам их, напротив, одбијао и гонио од себе, убеђен сам, да би ме несрављено више уважавали. Али, ма како да сам се љутио, ипак их нисам могао одбити. А љутио сам се због тога, што сам тих првих дана озбиљно и брижљиво размишљао о томе, како да се понашам и какав положај да заузмем у тамници или, боље рећи, какве би односе морао да удесим према њима?

Осећао сам и схватао, да је цела та околина за мене сасвим нова, да се налазим у потпуном мраку, а да у мраку није могуће проживети толико година. Требало се приправљати. Разуме се, ја сам одлучио, да се пре свега треба понашати отворено, како унутрашњи осећај и савест налажу. Али сам такође знао, да је ово тек само афоризам, а да ће се преда мном ипак јавити најнеочекиванија практика.

И зато, и поред свију ситних брига о своје срећивању у казамату, о којима сам већ говорио и у које ме је понајвише увикао Аћим Аћимић, ма да су ме оне унеколико разонођавале, — све ме је више и више мучила ужасна, несносна чама.

„Мртви дом!“ — говорио сам сам у себи, гледајући покадшто у сумрачак, са степеница нашега казамата, на осуђенике, који су се већ скупили с послова и леживо се

вукли по тамничкоме дворишту, излазећи из казамата, улазећи у кујну и обратно. Посматрајући их, хтео сам да сазнам и по лицима и по покретима њиховим, какви су то људи и какви су били њихови карактери? А они су промицали испред мене са натмуреним челима, или пак и сувише весели (ова два вида највише се јављају и готово су карактеристика тамнице), свађали су се или су се обично разговарали, или су, најзад, шетали усамљени, као замишљени, мирно, одмерено, понеки са замореним и апатичким изгледом, други (чак и овде!) — са изгледом охолом узвишености, са накривљеним капама, са само заогрнутим кокусима, са дрским, лукавим погледом и безобразним осмејком.

Све је то моја средина, мој садашњи свет, — мислио сам ја — с којим, хтео не хтео, морам да живим...

Покушавао сам, да се распитам и да штогод о њима сазнам у Аћима Аћимића, с којим сам веома волео пити чај, да не бих био сам. Узгред буди речено, чај ми је у то прво време био готово једина храна. Аћим Аћимић се није одрицао чаја и сам је пристављао наш смешни, самотворни, малени самовар од лима, који ми је дао М. на послугу. Аћим Аћимић је обично испијао једну чашу (он је имао и чаша), испијао ћутећи и достојанствено, па се, враћајући ми је, заблагодарио и одмах се прихватио посла око мога покривача. Али о ономе, што је мени требало да сазнам, — није могао да ме обавести и шта више није могао да разуме, зашто ме толико занимају карактери робијаша, који су нас окружавали и оних који су нам били

блиски, и слушао ме је чак с неким лукавим осмејком, којег се још врло добро сећам.

Не, помислио сам, види се, да ми ваља самоме искусити, а не распитивати се.

Четвртога су се дана, исто онако као и онда, кад сам ишао да ме окују, упарали рано ујутру осуђеници у два реда у дворишту пред стражаром код тамничких вратница. Спреда, лицем њима окренутим, и позади — поређали су се војници, са напуњеним пушкама и са натакнутим бајонетима.

Војник има право да пуца на осуђеника, ако би овај поумио да побегне од њега; али у исто време и одговара за свој хитац, ако га није избацио у највећој нужди; то исто важи и за случај отворене буне робијашке. Али коме би и пало на памет, да бега јавно.

Изиђе инжињерски официр, надзорник, а тако исто инжињерски подофицири и војници, настојници над пословима, који су се вршили. Извршише прозивку; онај део осуђеника, који је ишао у шиваре, отишао је пре свију; њих се није ни тичала инжињерска управа; они су радили само у тамници и шили су за њу. Затим су други отишли у радионице, па онда и на обичне, тешке послове.

Са двадесеторицом других осуђеника одох и ја.

Иза тврђаве, на смрзнутој реци, биле су две државне барке, које је, због неупотребљивости, ваљало разлупати, да бар стара грађа не пропадне у лудо. Уосталом, сав тај стари материјал, како је изгледало, вредио је врло мало, готово ништа. Дрва су се у граду продавала по ниској цени а свуда унаоколо било је шуме у изобиљу. На тај су посао слали осуђенике готово само зато, да не би се дели скрштених руку, што су и сами осуђеници јасно увиђали. Таквога су се посла они увек прихватили нерадо и мрзовољно а готово је сасвим другачије бивало, кад је посао био користан, од вредности, а нарочито кад је било могуће измолити за себе одређену количину рада, тако звани задатак. Тада су се они просто нечим одушевљавали, и ма да за њих од тога уопште није било никакве добити, али, сâм сам видео, они су се напрезали из све снаге, да посао што пре и што боље доврше; чак их је у томе и самољубље некако заводио. А у овом послу, који се вршио више форме ради, него ради потребе, тешко је било измолити себи одређени задатак, него је ваљало радити непрестано, до самога добоша, који је добовао повратак кући у једанаест часова пре подне.

Дан је био топао и магловит; снег се готово топио. Цела наша гомила упутила се иза тврђаве на обалу, лагано звечећи ланцима, који су, и ако су били скривени испод одела, ипак са сваком кораком издавали танак и оштар метални звук. Два три човека су се одвојила и отишла у цајгхауз по некакав неопходно потребан алат.

Ишао сам заједно са свима осталима и шта више некако сам оживио: прохтело ми се, да што пре увидим и сазнам, шта је

посао? Какав је управо то робијашки рад? И како ћу ја сâм први пут у животу радити?

Сећам се свега до најмањих ситница. На путу нас је срео некакав грађанин с брадицом, застао и љушнуо руку у џеп. Из наше гомиле брзо се одвоји осуђеник, скиде капу, прими милостињу, — пет копејака и хитро се врати својима. Грађанин се прекрсти и оде својим путем. Тих пет копејака потрошисмо још истога дана на земичке, које смо разделили на све нас подједнако.

Од читаве те гомиле осуђеника једни су били, по обичају, намрштени и неразговорни, други равнодушни и троми, трећи су лењиво брбљали међу собом. Један се изванредно нечему радовао и био весео, певао, и мал те не играо путем, звецкајући ланцима при сваком поцупкивању. То је био главом онај омалени и дежмекасти осуђеник, који се прога мога јутра у тамници завадио са оним другим око воде, за време умивања, зато, што се тај други усудио безразложно за себе тврдити, да је птица каган. Овога веселога брата звали су Скуратов. Напоследку запева он некакову враголасту песму, од које се сећам припева:

Без мене су мене женили, —
Ја сам био у воденици...

Само је још недостајало балагајке.

Његово необично весело расположење духа, разуме се, одмах је изазвало негодовање у неких из нашега друштва, шта више, сматрало се мал те не за увреду.

(Наставиће се)

МРТВАЧКА РУКА

КРИМИНАЛНИ РОМАН

ГЛАВА 1.

Једног дана падне ми у очи један примамљив оглас видно штампан. Кад је човек у жалосном положају да троши свој последњи динар, онда мора добро отворити очи. Бифтек, чији се обим није слагао са величином мојег апетита, беше поједен и ја се машим за новине, које је мало час један гост пре мене читао. Оглас, који ми је пао у очи, гласио је:

Пази, од велике је важности за онога кога се тиче.

„Ако Џемс Сутом хоће да се јави потписанима у Делбру он ће дознати нешто врло корисно за њега. Кливер и Какстон, чиновници. Улица Бекуп 30. Лондон.“

Па Ја сам тај Џемс Сутам који је неко време био у Делбру и који сад има још само један динар. Сад ништа боље не би било за мене него да у мом очајном положају дознам што било корисно за мене. Ја исечем оглас из новина, метнем га у џеп и пођем на пут. Означена улица била је једна од најјаднијих и најзабаченијих какву сам икад видео а број 30 као да је била најгора чатрља у њој. Ту ме дочека неки неуредно одевен младић који ме замоли да причекам мало. После четврт сата одведе ме он у другу собу, у којој су била два човека. Један од њих седео је за столом а други

је, са шеширом на глави, стајао поред камина у коме је горела ватра. Они прво погледаше мене, за тим погледаше један другог и мени се учини да сам приметно да су се они изненађено погледали. Човек за столом упита ме без околишења, шта желите од нас, господине.“

Ја извучем исечени оглас из џепа и рекох. „Мало час сам прочитао овај оглас. Ја сам Џемс Сутам, био сам раније у Делбру и ако сте ви господи Кливер и Какстон, то сам ја на означеном месту да бих од вас добио једно за мене корисно саопштење.“

Они за неколико тренутака не одговорише ништа; обојица ме нетренимице гледаше као да се труде да удруженим снагама прозру у коју врсту људи долазим ја.

„Можете ли нам доказати истинитост Вашег исказа“ упита ме најзад онај за столом.

„Ја имам моју карту у џепу а имам и писама адресованих на мене. У осталом ја сам готов да Вам набавим какав год хоћете извештај о мени.“

Говорећи то ја метнем на сто моју карту и неколико куверата са мојом адресом а писма узмем себи. Обојица испитиваху моје документе и нешто брзо и нечујно говораху међу собом.

Држећи једну куверту и показујући прстом на адресу, упита ме онај за столом. „Је ли то Ваша садашња адреса.“

„Не, господине, јер у овом тренутку ја немам никакве адресе.“

„Како то.“

„Ја сам сад, да Вам отворено признам, без посла.“

„Хоћете ли тиме да кажете да немате новаца.“

„Да.“

Онај са шеширом на глави, који ми до сад није ни једне речи проговорио, рече ми са непријатном гримасом:

„Дакле скоро протува.“

И од пре сам се тешком муком савлађивао да пред странцима покажем моја осећања, али сам много што шта морао у последње време чинити што ми је било крајње одвратно. Али пре свега довољно сам искусио ону изреку „Просјак нема права да буде пробирач.“ Под тим утиском ја одговорим:

Свакојако ја сам скоро протува како само може бити човек са мало ситних пара у џепу свог последњег капута.“

За тим настаде опет неко мрмљање међу њима, које онај под шеширом прекиде, окрећући се мени:

„Ако хоћете да на пет минута изиђете, преговараћемо даље с вама.“

Ја изиђем и упутим се у предњу собу.

Тамо ме оставише толико да чекам да је моје стрпљење било скоро са свим испрпено.

Таман хтедох да мало прођем по соби, они ме позову.

Онај одмах поче разговор:

„Ми на жалост немамо овлашћење да Вам објаснимо шта нас је навело на онај оглас, а за то морамо говорити са нашим клијентом.“

»А ко је Ваш клијент.«

»Ни то Вам не смемо казати без његове поруке. Зар не можете да погодите« ушита ме он, увредљиво ме гледајући.

»Не, доиста не, а немам ни најмање воље да то и покушам. Част ми је да Вам се препоручим« и за тим се окренем да изиђем.

Онај ме задржа.

»Још један тренутак« рече он. »Што сте тако на крај срца? За човека у Вашем положају Ви не изгледате довољно заинтересовани да дознате једну ствар корисну за Вас.«

»А мени се чини да и Ви не хитате да ми ту ствар саопштите.«

»Нама је само дата порука, господине, а ми не дајемо поруке и наша је дужност да радимо тачно по добивеним упутима. Чујте дакле шта имамо да Вам кажемо. Ми мислимо да наш клијент жели да има Вашу адресу, да би се одмах могао упустити с Вама у личну везу, наравно ако сте Ви доиста Џемс Сутам кога он тражи. А пошто сад немате стана, ми ћемо Вам га погодити.«

»Ако смем молити, изјасните се боље.«

»Ми ћемо Вас одвести у један хотел и тамо ћемо плаћати Ваш трошак, док опет не будемо говорили с Вама. А ако Ви не будете прави Џемс Сутам то ћемо ми дићи руке и та ствар, у колико се нас тиче биће свршена. Па и у том случају за Вас нема никакве опасности него пре користи.«

Ја примим предлог, пошто сам остао скоро без новаца и пошто су ми обећали кост и стан.

Онај младић, који ме је увео, доведе једна кола, у која седнем заједно с тим човеком који ми је то говорио.

Одведу ме у један од оних безбројних, малих, приватних хотела, који се налазе у удаљенијим, споредним улицама. Док сам ја пред вратима чекао у колима, оде мој пратилац сам унутра. За тим се брзо врати и одведе ме у кућу код неке високе, крупне жене, коју он зваше госпођа Барнес.

Пошто ме је изазвао на страну и рекао ми да је свршено све што се тиче мога становања ту, он се удали, рекавши ми да ће опет скоро доћи код мене.

И тако ја останем у хотелу као зависан пензионер од фирме Кливер и Какстон.

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар упутио нам је следеће питање:

Кад су досадањи председници општина, постављани претписом Господина Министра унутрашњих дела, у којима је претписима и њихова плата одређена, онда како ће се овим председницима издавати плата до избора нових председника, т. ј. да ли она плата, која им је предписом одређена, или она коју одбор на основу новог закона о општинама буде одредио?

На ово питање ми му одговарамо:

Досадањи председници општина све до избора нових председника имају права на ону плату,

која им је претписом министарским одређена и која је у овогодишњи буџет ушла на основу закона који је важио у времену кад су они за председнике постављени.

Па не само они, но и новоизабрани председници имају права на ону плату, која је буџетом за ову годину одређена све донде, док општински одбор по праву које му даје тач. 13. чл. 84. новог закона о општинама, ову не смањи или не повећа. Али одбор ни у ком случају на основу новог закона о општинама, не може смањивати ни повећати плате оним председницима општинским, који су претписом министарским постављени, све донде док они буду отправљали председничке дужности по праву постављења, пошто су на ту плату стекли право по досадањем закону о општинама, већ плате може на основу садањег закона о општинама смањивати или повећавати само оним председницима, који на основу истог закона буду сада изабрани за та звања.

Један општински писар пита нас:

Да ли је правилна радња оних општинских судова, који за прве општинске изборе према новом закону о општинама а на основу члана 181. из средине одбора бирају *чет* писмених лица за чланове гласачког одбора.

Наш одговор:

Члан 181. закона о општинама гласи:

»За ове прве изборе садањи општински одбори изабраће из своје средине једног писменог одборника за председника и *четири писмена лица из општине* која имају право гласања на општинском збору, за чланове гласачког одбора.«

Према овоме, јасно је, да само председник гласачког одбора *мора бити писмено лице изабрано из средине одборске а остали чланови гласачког одбора могу бити и из општине*, али закон не забрањује да и та четворица могу бити из средине одборске, јер се и сам одбор састоји из грађана који сачињавају дотичну општину.

Према овоме, четворица чланова гласачког одбора *не морају* бити лица из средине одборске, већ из општине: али, ако одбор и ту четворицу изабере из лица која су чланови одбора, онда она могу то и бити, без да се тиме вређају одредбе новог закона о општинама, пошто су и они грађани исте општине, као и остали житељи који нису одборници.

Један општински писар управо је на нас једно овакво питање:

Кад неко лице буде осуђено на казну за какву кривицу иступне природе, па пресуда не постане извршена, а осуђено лице донесе општинском суду или полицијској власти која је пресуду изрекла рецесис да је предало молбу за Највишу Милост, онда треба ли осуђеног, чим пресуда постане извршена, подврћи издржавању казне, или треба чекати коначно решење по његовој молби, и, ако у року од три месеца по његовој молби не следује никакво решење а пресуда застари, хоће ли ко за ово неизвршење пресуде бити одговоран или не?

На ово питање ми му одговарамо:

Расписом Господина Министра унутрашњих дела од 14. децембра 1890. год. П№ 21003.

објашњено је, да полицијске и општинске власти никојим законским прописом нису овлашћене, да пресуде задржавају од извршења услед покренутог тражења Највише Милости.

Према овоме распису, пресуда, чија заста-релост почиње од дана кад она извршном постане, *има се извршити у законом року*, кад год до тога времена резултат молбе за помиловање није достављен дотичној власти, која је пресуду изрекла, јер је допуштање да пресуда застари против закона радња, за коју је дотични орган власти одговоран.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИСЕ

Ангелину, синову Филипа Којића, те-жака из Дворишта, среза поцерског, која је отумарала од куће, тражи начел. ср. поцерског актом Бр. 3915. Ангелини је 13 година, раста је средњег, косе смеђе, образа округлих, но-рава у десно око. Нађену треба упутити истом ср. начелнику с позивом на Број 3915, или Управи града Београда Бр. 12.436.

Новака сина Димитрија Пауновића, из Гамзиграда, који је отумарао од куће незнано где, тражи начелник среза зајечарског актом Бр. 7953. Новаку је 29 год., у лицу је сувољав, плав, бркова обичних плавих, на темену нема косе, у потиљку има рану, кратковид је, више пута ишао је са циганима у прошњу. На себи је имао влашко половно одело од белог сукна. Нађеног треба спровести начелнику среза зајечарског, с позивом на Број 7953, или Управи гр. Београда на Бр. 13.235.

ПОТЕРЕ

Владимир Ковачевић, из Васиљевића, среза моравског, округа ужичког, извршио је опасну крађу ствари своје газди Новаку Гавриловићу, из Д. Тренче, среза љубићког, и украо му: 180 динара у банкама, 20 динара у сребру, 8 дуката цесарских бушених, један сат сребрни, са ланцем и медаљоном, и један ракијски град, са кутијом, па побегао, а собом однео и своју служитељску исправу.

Владимиру је око 20 година, танак је и висок, носав, без браде и бркова, риђе масти у лицу, косе смеђе, очију црних, носа малог правилног; у оделу сељачком, сукненом, са гајтанима, у кошуљи памучној, шеширу и опанцима шабачким поткованим.

Начелник среза љубићког, моли све полицијске и општинске власти да именованог у своје кругу живо потраже и нађеног њему стражарно спроведу с позивом на његов акт под бр. 8832.

Непознато лице 7. ов. мес. украо је на опасан начин, Лазару Исаковићу, типографу, из његовог стана у Косовској ул. бр. 24, један црп, чупав, полован зимски капут у вредности 60. дин. Моле се све полицијске власти за тражење лопова и покрађе. Акт управе града Београда Бр. 12951.

Ноћу, између 1. и 2. маја ов. год., непознато лице, отворило је удешеним кључем дућан Унгер Гезе, сајдије из Краљева, и из истог однео је ове ствари: један цени сахат тула сребра са сликом аустриског цара Јосифа у злату, један сребрни сахат тулени, два сата тула никла, један сребрни сат који се навија једанпут у 8 дана, један сат од никла са дуплим капцима, један сат сребри полован са дуплим капцима, један сат полован црно емалиран, један сат са граном у средини, један сат од никла гладак, један сребрни сат ремонтар, 8 комада претенова „дубле“, три ком. златних претенова, три пара златних миђуша дечијих, два пара златних миђуша великих, један брош златан женски са сликом женском; 1 брезлетну „дубле“, 1 гарнитуру брош и миђуше „дубле“, 1 пар миђуша „дубле“ округле; један турски прстен сребрни; 6 ком. никлених ланчева кратких, 1 медаља „дубле“, 16 комада алки за сатове, 10 комада ланаца од никла, 1 пар миђуша округлих, 1 стари сахат од никла, дупли капци, 1 стари сат од никла ремонтар, 1 сат стари од никла отворен, један стари отворен сат од сребра са кључем. Све у вредности 612 динара. Моле се све полициске и општинске власти, да у круговима живо потраже лопова и у случају проналаска да га стражарно спроведу са покрајом начелству среза жичког, с позивом на Бр. 5.507. (УБр. 13001).

Према саопштењу олд. француског посланика, решењем истражних судија у Паризу стављени су под истрагу и притвор, за разна дела учињена из користољубља, ниже именована лица, која се у бегству налазе, и то:

1. Фридрих Умберт* (Friderie Humbert) рођен 1857. год. у Паризу, витка стаса, 1.82 мет. висок, смеђ, мало проседих бркова, носи цвигер, а кад што и наочаре; говори немачки, енглески и по мало шпански.

Фридрих

2. Терезија Дорињак (Thérèse Daurignac) жена Умберова, рођена у Осону крај Тулуза 1855. год. средњег раста, косе угасите боје, уздигнуто чешљане, јака прса, лене зубе, младеж

* Ово је она дружина која је извршила у Паризу огромне преваре, познате и нашој читалачкој публици из наше домаће штампе под именом „Умбертова Афера.“

Садржај: I. Службени део. — II. Стручни и научни део: 1) Просјаштво; 2) Телесне и смртне казне. — III. Поучно за-
бавни део: 1) Двобој на граници; 2) Из странаг света: Шеснајесто-годишњи зликовац; 3) Записници из мртвог дома; 4) Мртва рука. —
IV. Поуке и обавештења. — V. Службене објаве: Тражи се. — Потере. — Изјаве и поруке уредништва.

на врату и испод левог ува, по мало врсна (место „ж“ чује се „з.“)

Терезија

3. Марија Дорињак (Marie Daurignac) рођена у Осону 1863. год. вита стаса, 1.55 мет. висока, мрко проседа, црних очију носе мало накрива.

Марија

4. Ромен Дорињак, рођен 1857. год. у Осону, 1.62 мет. висине, веома црн, има бркове и бралицу, црн, слободна чела, пређе живећи у Републици Аргентини.

Ромен

5. Емил Дорињак, рођен у Осону 1854. год. јако развијен, 1.70 мет. висок, плаве проседе

браде, ћелав, свеже боје лица, пунокрван, веома јака врата; и

Емил

6. Г-ђица Ева Имбер, 21. год. рођена у Паризу, 1.83 мет. висине, бледуњава, угасито смеђе косе лепих зуба, по мало негава под очима, дуге руке, танких дугих ногу, говори немачки и енглески.

Ева

Саопштавајући предње, г. министар унутр. дела актом П.М. 10218. препоручује свима и општ. властима, да се на ова лица обрати пажња и ако се које пронађе, нека се одмах претресе, а што се при њему нађе да се одузме, и у притвор стави, па о томе одмах да јави.

У случају непроналаска, начелства окр. да поднесу извештај.

Непознато лице 8. ов. мес. разбило је дућан Косте Несторовића, обућара у „Дечанској“ улици број 4, по том ускочило у дућан и украдо један сат од никла, без поклопца, у вредности 16 дин. и једне женске штофане половне ципеле у вредности 6 дин. Моле се полициске и општинске власти, да потраже овог лопова и нађеног спроведу Управи гр. Београда, с позивом на Број 12952.

ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Г. Косту С. Младеновића, који је отпутовао за Шабац, овлашћујемо да прикупи и прими вересију и претплату у граду Шапцу.